

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАГІСТРАМИ ТЕХНІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ НТУУ “КПІ”

2005 р., Т.В. Девтерова

*доцент кафедри психології та педагогіки
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут”*

Магістр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні вміння та знання, яких достатньо для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності [4, 5]. Магістрант – особа, що склала іспит на звання магістра, але ще не захистила дисертації. Таке визначення надають посібники, оскільки перехід до багаторівневої підготовки достатньо нова проблема у сфері вищої освіти України. Введення цього рівня у ВНЗ України пов'язано з реформуванням системи вищої освіти і входженням в Європейський простір та особливостями тенденцій розвитку світової вищої освіти у XXI сторіччі.

Слід почати з психічних та психофізіологічних особливостей студентського віку студентів і магістрів. Ця проблема для психології і педагогіки вищої освіти дуже важлива. Оскільки головні дійові особи в університеті – студент і викладач, – психічні особливості студентського віку проблема “номер один”. Суб'єктно-об'єктні відносини в учбовому процесі – запорука успіху навчання. Але до цього часу досліджень із такої важливої проблеми було дуже мало.

Студентський вік – це кінець другого періоду юності. Для нього характерні наступні особливості. Фізичний розвиток досягає апогею. Психічні процеси: відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення, мова, уява знаходяться в піках (якщо намалювати графік їх стану за все життя). Психічні властивості, стани теж мають свої особливості: любов і дружба найяскравіші емоції цього віку.

Не останнє місце займає фахова спрямованість. На сьогодні статус студента достатньо високий в суспільстві. Людина працює в університеті, бо навчання – це праця. Перші кроки самостійного життя робить першокурсник, який живе у гуртожитку: самостійно розподіляє вільний час і кошти, вибирає друзів і подруг, режим відпочинку і праці. Соціальна й інтелектуальна зрілість припускає не тільки вироблення системних світогляду, але й на своє місце у навколишньому світі, усвідомлення себе носієм певних суспільних цінностей, а отже, й соціально корисною особою. Саме тому в студентський

період помітно зміцнюються ті якості, яких не вистачало повною мірою в старших класах – цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, самостійність, ініціатива.

Студентський вік характеризується також максималізмом, підвищеним інтересом до власної особи, самоусвідомлення і сомовиховання. Латентний період від думки до вчинку дуже короткий, а іноді його зовсім немає. Як свідчать дослідження, студенти самі це визнають..

Підвищена соціальна активність і прагнення до розширення соціальних зв'язків, великий інтерес до культури, розвиток позитивної мотивації характерні для студентства. Дехто називає студентів “найбільш чуйною частиною інтелігенції”, що дуже часто використовувалось і використовується політиками в різні часи.

Юність – це вік мріянь. Дослідження показують, що мрії цього віку найкращі, нічого кращого для себе людина в іншому віці не вигадає, ніж в юності.

Вік магістра – це вже другий період юності, але йому назви психологи ще не дали. На VI курсі студенти вже вміють учитися, самостійно працювати, володіють прийомами розумової діяльності.

Магістри знаходяться на порозі нового етапу життя – закінчення університету і закінчення другого періоду юності та вступу житті до фактично самостійної професійної діяльності.

Старші курси навчання в університеті дуже сприятливі для створення родини та народження дітей. Незважаючи на те, що сучасне студентське життя повне негараздів, студентська родина найбільш міцна, тому що спільні спогади завжди об'єднують, а психофізіологічні показники для народження дітей найкращі. Ці наукові дані, на жаль, не підтверджуються сьогодні практикою – студентських сімей зараз до болю мало: одна на 2-3 академічні групи.

Отже, специфіка майбутньої діяльності пов'язана із категоричними змінами характеру діяльності, і переходом у нову вікову і соціальну категорію громадян визнаної в світі держави – України. Зараз соціально-історична ситуація така, що на старших курсах більша частина студентів вимушена працювати, переростаючи інфантилізм студентської молоді радянських часів. Після закінчення навчання деякі майбутні інженери і магістри сподіваються отримати роботу за фахом на підприємствах, а залишатися в університеті планують, на жаль, одиниці, хоча здібності до викладацької справи є у багатьох. Це навички і вміння самопідготовки, володіння прийомами розумової діяльності (аналіз, синтез, дедукція, індукція, серіація та інш.), вміння формалізувати матеріал і зобразити графічно, заволодіти увагою аудиторії і підтримувати її, та інше.

На жаль, наше суспільство ще не дозріло до ідеї, що прогрес – це не тільки нові технології в машинобудуванні, приладо-будівній, гірничій та металургійній промисловості. Провідні держави роблять ставку на інтелектуальні здобутки, інтелектуальну власність. Це є пріоритетні світові напрямки. В продуктивних силах поступово змінюються акценти, а наше суспільство й освітяни ще не усвідомили це явище нового тисячоліття. Найбільш багаті чоловіки світу – це не промислові королі, а магнати інформаційної індустрії, інтелектуальної власності. Масова поява у другій половині ХХ століття нового виду товару – об'єктів інтелектуальної власності – феноменальне і не всіма усвідомлене явище. Тобто необхідність переходу від індустріального типу розвитку держави до інформаційного не всім зрозуміло. Інформаційна цивілізація, що наступає разом з новим століттям та новим тисячоліттям, видозмінює індустріальну культуру, несе у суспільство потужні соціальні новації: новий зміст освіти, нову схему людських відносин, нові освітні технології, нову конфігурацію вищої школи. Ця проблема глобальна і не менш важлива, ніж входження до європейського простору і об'єднання до національних систем освіти і науки провідних університетів Європи, тобто до Болонського процесу, для створення в найближчому майбутньому транснаціональної освіти. Зараз ні одна країна не зможе забезпечити цивілізований рівень свого прогресу і існування, свою політичну і економічну незалежність без налагодженої системи освіти і організації наукових досліджень і включення у світове співтовариство.

Певно, пріоритет інформаційного розвитку держави в ХХІ сторіччі стане більш очевидним по мірі входження України у світове співтовариство.

Зазначаючи про особливості студентського віку, слід зазначити, що юність – пора мрій, що латентний період від мислі до вчинку дуже коротенький, а іноді, стверджують самі магістри, його зовсім немає.

Соціально-історична конкретна і економічна ситуація в Україні дуже складна. Суспільство і його економіка строкаті і, на жаль, поки що нестабільні. Ознакою сьогодення є поширений інтерес магістрів технічних і гуманітарних факультетів до другої вищої освіти. Разом із тим, спостереження доводять, що повернення до другої вищої освіти не завжди пов'язано з необхідністю отримання нової, більш сучасної професії. Аналіз особливостей вивчення педагогіки вищої освіти магістрами технічних факультетів свідчить про великий інтерес до цього предмету.

По-перше, вміння і готовність вчитися ще і ще у більшості магістрів. Це не завжди побоювання не знайти роботу за стінами університету. По-друге – готовність обговорювати проблеми педагогіки вищої освіти, тобто про педагогічний такт, про основні принципи взаємодії викладача і студента, про основні принципи дидактики, з прикладами зі свого досвіду спілкування з викладачами, та інш. Певно, елемент ностальгії тут також присутній. Є

бажання згадувати про минулі 5 років навчання у стінах рідного університету, про процес навчання і методи викладання, про особливості викладачів. Але наші сподівання на те, що магістри планують залишатися на педагогічній праці, марні, як вже згадувалось, багато хто вже працює, але не в університеті. Найбільш талановиті за фахом комп'ютерних технологій працюють з оплатою більшою, ніж викладачі НТУУ "КПІ". На жаль, практичні заняття довели, що важкі для вищої освіти часи ще не позаду.

Опитування свідчать, що практично викладачі більшості технічних факультетів фактично забули про важливий принцип дидактики – принцип науковості. Як відомо, це участь студентів в науковій роботі кафедри і факультета, участь у конференціях, наявність публікацій у студента на 4-6 курсах, та інші ознаки випускника наукової установи. Тому залишається занепокоєння: а як же наукова зміна? Більш ніж 35 % викладачів у Київському регіоні далеко за пенсійним віком, а яка буде зміна, – невідомо. Тільки підвищення престижу професії викладача в суспільстві допоможе притягти талановиту молодь до професорсько- викладацького складу.

По-третє, вчитися магістри вже дуже добре вміють. Це – вершина опанування, тому дуже велика готовність до отримання завдань і їх самостійному виконанню. Стосовно довічної проблеми вищої освіти – самостійної праці, ровесниці першим вищим навчальним закладам всього світу, на шостому курсі вже вирішена. Всі прийоми розумової діяльності не тільки відомі, але вільно використовуються магістрами, незважаючи на те, що, як згадувалось, до наукової роботи більшість не була залучена. Це свідчить все ж-таки, про наукове навчання в НТУУ "КПІ", де більше 10 років держава не фінансує наукові дослідження у вищих навчальних закладах, а субсидій на лабораторну базу зовсім немає.

Особливою рисою є готовність до співтворчості та вміння це робити. Наведу приклад. Багато років розмовляючи зі студентськими аудиторіями про природну потребу людини в інформації як основу формування мотивації, вимушена чепати й проблему акселерації. Наприкінці минулого сторіччя в році "застою" вчених дуже цікавила проблема причин явища акселерації. Існувала позиція, що основна причина – високі можливості задоволення потреби в інформації і є причиною цього явища. Магістри в 2004 році повернули проблему в іншу площину: тіло росте, а мозок повинен наздогнати його. Фактично дали наукову характеристику явищу акселерації.

Слід відмітити, що, на шостому курсі утворився деякий голод стосовно вивчення гуманітарних дисциплін. До того ж, це очевидно і природно, людина не може жити тільки технікою, технічними предметами. Недаремно, рекомендується розклад занять в університеті складати поперемінно: після математики – історію, після фізики – спортивні заняття і т.д. Отже, ми повинні

докладати всіх зусиль до того, щоб зберегти здоров'я молоді – майбутнього держави.

Стосовно кола проблем, які обговорюються на практичних заняттях з педагогіки вищої освіти. Сьогодні необхідно обговорювати питання про спілкування і INTERNET, мобільний зв'язок в спілкуванні сучасного суспільства (мобільний зв'язок і культура мови, особливості спілкування за допомогою мобільного зв'язку), у тому числі і в студентському середовищі. Зараз неможливо замовчувати ці теми, – магістри самі торкаються їх. Також із магістрами можна розглянути тему “Ефективне спілкування”, вона також для них приваблива і дуже цікава у зв'язку з необхідністю вступу до нового колективу і майбутніх труднощів спілкування у новому середовищі. Вони самі чепают ці проблеми, оскільки деякі магістри шостого курсу, як вже згадувалося, вже працюють. Магістри технічних факультетів вважають, що від першого до шостого курсу спілкування з викладачем набуває економічного сенсу: магістр більш усвідомлено виборює вищий бал, ніж першокурсник. Тому що на фірмах України і за кордоном цікавляться оцінками у додадку до диплома. Чим кращі оцінки, тим вище заробітна плата. Тобто економічне виховання в університеті, родині і жорсткі умови сучасного суспільства дають свої результати.

Таким чином, ідея гуманітаризації вищої технічної освіти в пострадянському періоді водночас є демократизацією суспільства в Україні на прикладі НТУУ “КПІ” виявилась дуже плідною і має бути надалі розвинута.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алексюк А.М.* Педагогіка вищої освіти України: Історія.Теорія. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.
2. *Згуровський М.З.* Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. – К.: Політехніка, 2004. – 70 с.
3. *Молодёжный экстремизм /* Под ред. А.А. Козлова. – С.-Пб.: Изд-во СпбГУ, 1996. – 178 с.
4. Положення про організацію навчального процесу в НТУУ «КПІ». –К.: Політехніка, 2004. – 72 с.
5. *Психологія: Навч. посібник /* За ред. О.В. Винославскої. – К.: Инкос, 2005. – 350 с.

